

Sygn. akt I Ca 53/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Pietraszewska

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska (spr.)

SO Arkadiusz Kuta

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. K. (1)

z udziałem J. K. (2)

o podział majątku

na skutek apelacji wnioskodawczynie i uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Iławie VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim

z dnia 30 października 2013 r. sygn. akt VI Ns 12/13

postanawia :

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie IV (czwartym) i obniżyć zasądzoną wnioskodawczynie spłatę z kwoty 11.226,67 zł do kwoty 5.613,34 zł (pięć tysięcy sześćset trzynaście złotych trzydzieści cztery grosze) oraz oddalić apelację uczestnika w pozostałym zakresie;
2. oddalić apelację wnioskodawczynie;
3. zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Iławie na rzecz adwokata T. G. kwotę 2.214 zł (dwa tysiące dwieście czternaście złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczynie z urzędu;
4. zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Iławie na rzecz adwokata M. K. kwotę 2.214 zł (dwa tysiące dwieście czternaście złotych) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi z urzędu.

Sygn. akt I Ca 53/14

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Iławie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim postanowieniem z dnia 30 października 2013 r.

dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawczynie J. K. (1) i uczestnika postępowania J. K. (2) obejmującego meble i inne przedmioty wyposażenia domowego o łącznej wartości 12.250,00 zł w ten sposób, że podzielił je pomiędzy zainteresowanych bez wzajemnych dopłat, oddalił wnioski o ustalenie nierównych udziałów wnioskodawczynie i uczestnika postępowania w majątku wspólnym; zasądził od uczestnika postępowania J. K. (2) na rzecz wnioskodawczynie J. K. (1) kwotę 87.260 zł tytułem zwrotu nakładów z majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika postępowania na majątek odrębny uczestnika postępowania; zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczynie kwotę 11.226,67 zł tytułem zwrotu nakładów z majątku odrębnego wnioskodawczynie na majątek wspólny wnioskodawczynie i uczestnika postępowania oraz nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Iławie na rzecz adwokata T. G. kwotę 7.093,30 zł i na rzecz adwokata M. K. kwotę 7.093,30 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi postępowania z urzędu.

Orzeczenie zapadło na podstawie następujących ustaleń, wniosków i przepisów prawa:

J. K. (1) i uczestnik postępowania J. K. (2) zawarli związek małżeński w dniu 7 czerwca 1980 r. i od tego czasu ich stosunki majątkowe oparte były na ustroju wspólności ustawowej. Prawomocnym wyrokiem z dnia 15 grudnia 2009 r., Sąd Okręgowy w Elblągu rozwiązał przez rozwód związek małżeński uczestników z winy J. K. (2).

Przed zawarciem związku małżeńskiego uczestnik postępowania był użytkownikiem wieczystym nieruchomości – niezabudowanej działki gruntu nr (...), o powierzchni (...) ha, położonej przy ulicy (...)w (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Iławie prowadzi obecnie księgę wieczystą nr (...).

Bezpośrednio po zawarciu małżeństwa zainteresowani rozpoczęli budowę domu na opisanej powyżej nieruchomości, którego wartość kosztorysową wskazano na kwotę 703.000 zł.

Prace budowlane postępowaly powoli, co spowodowało wydanie w 1983 r. przez Urząd Wojewódzki T. decyzji o rozwiązaniu wobec uczestnika postępowania umowy użytkowania wieczystego z powodu niedotrzymania terminu wybudowania budynku. Ostatecznie decyzję tą zmieniono zezwalając na dokończenie inwestycji.

W 1984 r. małżonkowie zaciągnęli kredyt w kwocie 600.000 zł. celem sfinansowania reszty prac budowlanych. Do niewykończonego budynku wprowadzili się w 1994 r.

Na mocy decyzji Burmistrza (...)z dnia (...) r. nastąpiło przekształcenie przysługującego J. K. (2)prawa użytkowania wieczystego opisanej wcześniej nieruchomości w prawo jej własności.

Aktualna wartość nieruchomości opiewa na kwotę 200.000 zł, w tym wartość stanowiącego jej część składową budynku – 174.520,00 zł.

W czasie trwania związku małżeńskiego wnioskodawczynie pracowała jako suwnicowa w przedsiębiorstwie (...) (wcześniej O.) w K.. W latach 80 – tych uczestnik postępowania pracował w przedsiębiorstwie (...) w K., następnie jako kierowca ciężarówki i taksówki. W latach 90-tych zatrudniony był jako kierowca autokarów na trasach międzynarodowych. Od roku 2000 wymieniony pracował w Niemczech. Do Polski wracał na krótko co kilka miesięcy.

Uczestnik postępowania partycypował w kosztach utrzymania rodziny do końca lat osiemdziesiątych. Do tego też czasu współfinansował budowę domu i wspomagał spłaty rat kredytowych. Po tym okresie zaprzestał przekazywania wnioskodawczynie pieniędzy.

Początkowo małżonkowie wspólnie zajmowali się budową domu, a J. K. (2) samodzielnie wykonywał wiele prac budowlanych. Później przestał się jednak interesować inwestycją; zaczął nadużywać alkoholu. Ciężar dokończenia inwestycji spadł na wnioskodawczynie, które uzyskiwała w tym zakresie duże wsparcie ze strony zakładu pracy – przekazano jej część materiałów budowlanych i wykończeniowych, zapewniano transport, poręczono wobec organów administracyjnych dokończenie inwestycji celem zapobieżenia rozwiązaniu umowy użytkowania wieczystego działki budowlanej.

W lipcu 1987 r. wnioskodawczynie dokonała likwidacji założonej przed zawarciem związku małżeńskiego księżeczki mieszkaniowej w (...) Oddział w B.. Z tytułu wkładu budowlanego i premii gwarancyjnej uzyskała wówczas kwotę łącznie 98.581 zł, którą przelano w całości do Banku Spółdzielczego w (...) celem spłaty części kredytu zaciągniętego na budowę domu.

W 1989 r. wnioskodawczynie otrzymała od matki M. M. (1) oraz od brata M. M. (2) darowizny w kwotach po 100.000 zł z przeznaczeniem na spłatę kredytu budowlanego.

W skład majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika wchodzi ruchomości nabyte przez w czasie trwania związku małżeńskiego o łącznej wartości 12.250 zł, co do których złożono zgodny wniosek podziałowy.

Wnioskodawczynie i uczestnik postępowania nie pozostawali w sporze co do ustaleń dotyczących wchodzących w skład majątku wspólnego ruchomości, ich wartości, faktu wybudowania po zawarciu związku małżeńskiego domu na nieruchomości stanowiącej własność uczestnika postępowania, wartości tegoż budynku oraz, co do zasady, faktu spłaty z majątku odrębnego wnioskodawczynie części kredytu zaciągniętego na budowę tegoż domu. Różnili się natomiast co do oceny stopnia, w jakim każdy z nich przyczynił się do powstania majątku wspólnego oraz co do wysokości spłaty kredytu dokonanej z majątku odrębnego J. K. (1). W zakresie spornym przedstawione powyżej okoliczności stanu faktycznego Sąd poczynił na podstawie zeznań wnioskodawczynie, zeznań świadków I. P. (1), R. N., G. K., E. O., W. L., wymienionych powyżej dokumentów prywatnych i urzędowych, a także opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego L. H..

Zeznania wymienionych powyżej świadków i wnioskodawczynie nie są całkowicie zbieżne w zakresie oceny na kim spoczywał główny ciężar prowadzenia budowy domu i utrzymania rodziny, jednakże wyłonił się z nich w miarę spójny obraz odzwierciedlony przez Sąd w ustaleniach stanu faktycznego. Wynika z nich, że początkowo wnioskodawczynie i uczestnik postępowania wspólnie zajmowali się budową domu i jej finansowaniem. J. K. (2) samodzielnie wykonywał część prac budowlanych. Uczestniczył w pozyskiwaniu niezbędnych materiałów. Co najmniej do końca 1989 r. po części spłacał również zaciągnięty na budowę kredyt, co znajduje potwierdzenie w przedłożonych przezeń potwierdzeniach wpłat. Z czasem, w związku z pogłębiającym się problemem alkoholowym uczestnika postępowania, jego częstą nieobecnością związaną z pracą wykonywaną za granicą oraz pogarszającymi się stosunkami pomiędzy małżonkami, ciężar dokończenia inwestycji spoczywał w coraz większym zakresie na wnioskodawczynie. Od początku lat 90 – tych to ona faktycznie przejęła na siebie wszystkie obowiązki z tym związane.

Uczestnik postępowania nie kwestionował, iż wnioskodawczynie spłaciła część kredytu zaciągniętego na budowę domu z wchodzących w skład jej majątku odrębnego środków pochodzących z likwidacji księżeczki mieszkaniowej. W kwocie 98.581 zł, co wynika z zeznań J. K. (1) oraz dokumentów pochodzących z (...) Oddział w B..

Okolicznością sporną pozostawało, czy wnioskodawczynie otrzymała od matki i brata M. M. (2) darowizny w kwotach po 100.000 zł na spłatę kredytu. Na potwierdzenie swoich twierdzeń w tym zakresie wnioskodawczynie przedłożyła pisemne oświadczenia M. M. (1) i M. M. (2) i opisała okoliczności towarzyszące spisaniu oświadczeń darczyńców. Podała, iż doszło do niego w domu zamieszkałym przez jej matkę i brata, w obecności wymienionych, żony M. M. (2) oraz siostry wnioskodawczynie I. P. (2), przy czym oświadczenie tego ostatniego spisała w jego imieniu jego żona S. M.. Twierdzenia J. K. (1) w tym zakresie w pełni potwierdziła w swoich zeznaniach świadek I. P. (2). Okolicznościom tym zaprzeczyli natomiast zdecydowanie świadkowie M. M. (2) i S. M.. Ta ostatnia wskazywała, że nie sporządzała przedmiotowego oświadczenia i nigdy nie widziała zawierającego je dokumentu. W związku z rozbieżnościami w zeznaniach wymienionych w tym zakresie Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego L. H. na okoliczność ustalenia, czy oświadczenie z karty 38 sporządziła S. M.. W uznanej przez Sąd za w pełni wiarygodną opinii z dnia 14 lutego 2013 r. oraz opinii uzupełniającej z dnia 14 czerwca 2013 r. biegły stwierdził kategorycznie, że dokument zawierający przedmiotowe oświadczenie został nakreślony w całości i podpisany przez S. M.. W związku z powyższym Sąd odmówił wiary złożonym w przedmiotowym zakresie zeznaniom M. M. (2) i S. M. i za zgodną z prawdą uznał wersję wydarzeń przedstawioną przez wnioskodawczynię i świadka I. P. (2).

Dokonując ustalenia składu majątku wspólnego i jego podziału w zakresie wchodzących weń ruchomości Sąd oparł się na zgodnym w tym przedmiocie wniosku wnioskodawczyni i uczestnika postępowania bez żadnych dopłat.

Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku J. K. (1) o ustalenie nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym.

Wnioskodawczyni domagała się uznania, iż jej udział we wskazanym majątku wynosi (...) części. Artykuł 43 § 1 kro jako zasadę przyjmuje równe udziały małżonków w majątku wspólnym. W myśl §2 cytowanego przepisu każdy z małżonków z ważnych powodów może jednak żądać, ażeby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Taka konstrukcja wskazanej normy nakazuje przyjąć, iż odstępianie od zasady wyrażonej w §1 ma charakter wyjątkowy, a ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym dopuszczalne jest wyłącznie w razie łącznego wystąpienia przesłanek wskazanych w zdaniu pierwszym §2 art. 43 kro, to jest w razie przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu oraz istnienia ważnych powodów, które uzasadniają ustalenie nierównych udziałów w tymże majątku.

Zgodnie z orzecnictwem i doktryną w tym przedmiocie przy ocenie istnienia przesłanki „ważnych powodów” należy mieć na uwadze całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciężących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1974 r., III CRN 190/74, lex 7598). Jeżeli zaś chodzi o przesłankę różnego stopnia przyczyniania się do powstania tego majątku podkreśla się, że art. 43 § 2 kro nie dotyczy każdej faktycznej nierówności takiegoż przyczynienia się, lecz tylko tych wypadków, kiedy małżonek, przeciw któremu skierowane jest żądanie ustalenia nierównego udziału, w sposób rażący lub uporczywy nie przyczynia się do powstania dorobku, stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych (vide: postanowienie SN z dnia 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73, OSNCP 1974, nr 11, poz. 189). Ciężar dowodu wykazania powyższych przesłanek spoczywa na tej stronie, która zgłosiła wniosek o ustalenie nierównych udziałów (art. 6 k.c.).

Mając powyższe na uwadze należało uznać, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie zaistniały podstawy do ustalenia nierównych udziałów stron w majątku wspólnym. Wprawdzie co najmniej od początku lat 90 – tych główny ciężar utrzymania rodziny i dokończenia budowy domu spadł na wnioskodawczynię, jednakże trzeba wziąć pod uwagę, że wcześniej uczestnik postępowania przyczynił się do powstania majątku wspólnego. Wymieniony był właścicielem działki gruntu, na której małżonkowie mogli rozpocząć budowę rodzinnego domu, dysponował, jeszcze przez zawarciem związku, sporą częścią materiałów budowlanych, w trakcie budowy wykonywał samodzielnie wiele prac, co najmniej do końca lat 80 – tych spłacał kredyt zaciągnięty na budowę.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż uzasadniając wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym wnioskodawczyni ograniczyła się praktycznie wyłącznie do wskazania okoliczności dotyczących budowy domu na nieruchomości uczestnika postępowania, pomijając praktycznie całkowicie pozostałe aspekty wspólnego życia rodzinnego, co uniemożliwiło Sądowi ich kompleksową ocenę pod kątem występowania przesłanek z art. 43 § 1 kro. Mając na uwadze, iż to na wnioskodawczyni spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie, Sąd uznał, iż nie wykazała ona, aby różnice w przyczynieniu się małżonków do powstania majątku wspólnego oraz powody wystąpienia z wnioskiem były na tyle istotne, aby odstąpić od generalnej zasady równego udziału wymienionych we wskazanym majątku.

Wnioskodawczyni domagała się uznania, iż w skład tegoż majątku wchodzi nakłady, jakie wymieniona poniosła w związku z budową domu na nieruchomości stanowiącej własność uczestnika postępowania, a także rozliczenia nakładów związanych ze spłatą części kredytu zaciągniętego na tę budowę środkami pochodzącymi z jej majątku odrębnego.. W toku postępowania zmodyfikowała swoje stanowisko dotyczące budowy domu na gruncie uczestnika postępowania w ten sposób, iż wносиła o rozliczenie nakładów, jakie w związku z tym poniosła jako nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny J. K. (2).

Sąd wnioski o rozliczenie nakładów zgłoszone przez wnioskodawczynię co do zasady uwzględnił na podstawie art. 45§1 kro Ustalił, iż budując wspólne dom na nieruchomości stanowiącej własność uczestnika postępowania małżonkowie

dokonali nakładów z ich majątku wspólnego na majątek odrębny wymienionego. Wysokość tego nakładu odpowiada niekwestionowanej przez zainteresowanych aktualnej wartości przedmiotowego budynku odpowiadającego kwocie 174.520,00 zł. Wnioskodawczyni należy się odpowiadająca jej udziałowi w majątku wspólnym 1/2 część wskazanej kwoty tj. 87.260,00 zł, o czym Sąd orzekł w pkt III postanowienia.

Za uzasadnione należało także uznać żądanie zwrotu nakładów z poczynionych z majątku odrębnego wnioskodawczyni na majątek wspólny małżonków w związku ze spłatą kredytu zaciągniętego przez małżonków na budowę domu środkami pochodzącymi z likwidacji księżeczki mieszkaniowej wnioskodawczyni i z darowizn otrzymanych przez nią od matki M. M. (1) i brata M. M. (2). Z uwagi na fakt, iż nakłady te poczyniono w latach 80 – tych ubiegłego wieku, w okresie częściowo poprzedzającym, częściowo zaś obejmującym zaistniałe od roku 1989 procesy hiperinflacyjne oraz denominację złotego, należało dokonać waloryzacji wartości tychże nakładów w trybie art. 358¹§3 kc. W ocenie Sądu nie można było jednak w tym zakresie posłużyć się miernikiem waloryzacji zaproponowanym we wniosku przez wnioskodawczynię, tj. stosunkiem dokonanych spłat do wartości kosztorysowej budynku z czasu budowy i jego wartości obecnej, gdyż metoda ta nie uwzględniałaby dewaluacji złotego zaistniałej pomiędzy czasem ustalenia wartości kosztorysowej budynku, a czasem dokonania nakładów. Za najbardziej miarodajny i obiektywny miernik waloryzacji Sąd przyjął zatem przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej z poszczególnych lat, przy czym, z uwagi na fakt dokonania nakładów przez ubruttowaniem płac, należało w tym zakresie uwzględnić wynagrodzenia netto (wg danych GUS).

Wnioskodawczyni dokonała spłaty części kredytu kwotą 98.581,00 zł pochodzącą z likwidacji księżeczki mieszkaniowej w 1987 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej wynosiło w tym okresie 29.184 zł. Aktualne wynagrodzenie netto to 2.583,68 zł (3.612,51 zł brutto). Porównanie stosunku dokonanej przez wskazaną spłaty do wynagrodzenia z 1987 r. i wynagrodzenia aktualnego pozwala na ustalenie, iż wpłata ta aktualnie odpowiada kwocie 8.727,44 zł ($98.581 \text{ zł} / 29.184 \text{ zł} = x / 2.583,68 \text{ zł}; x = 8.727,44 \text{ zł}$). W roku 1989 J. K. (1) spłaciła dalszą część kredytu kwotą 200.000,00 zł pochodzącą z darowizn otrzymanych od matki i brata. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto za rok 1989 to kwota 206.758,00 zł. Analogiczne do wcześniejszego działanie pozwala określić aktualna równowartość wskazanej spłaty na kwotę 2.499,23 zł ($200.000,00 \text{ zł} / 206.758,00 \text{ zł} = x / 2.583,68 \text{ zł}; x = 2.499,23 \text{ zł}$). Łącznie obecna wartość nakładów wnioskodawczyni z jej majątku odrębnego na majątek wspólny małżonków opiewa na kwotę 11.226,67 zł (8.727,44 zł + 2.499,23 zł). Uczestnik postępowania zobligowany jest do zwrotu wymienionej 1/2 części tychże nakładów tj. kwoty 5.613,34 zł (w pkt IV postanowienia na skutek oczywistej omyłki Sądu błędnie przyznano całą kwotę 11.226,67 zł).

W punktach V i VI postanowienia Sąd, w oparciu § 19 ust 1 i 2 w zw. z §7 ust 1 pkt 10, §6 pkt 5 i §2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) nakazał wypłacić z zasobów budżetowych Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Iławie na rzecz adwokatów T. G. i M. K. kwoty po 7.093,30 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni i uczestnikowi postępowania z urzędu.

Od powyższego postanowienia apelację wniosła zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik.

J. K. (1) zarzuciła błędne ustalenie stanu faktycznego i błędną ocenę dowodów (art.233§1 kpc) mające wpływ na treść orzeczenia, polegające na przyjęciu, że obie strony postępowania przyczyniły się do powstania nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika w postaci domu mieszkalnego, podczas gdy to wnioskodawczyni dbała o nieruchomości podczas budowy, zaciągała na ten cel pożyczki, pilnowała formalności i procedur administracyjnych, spłaciła z własnych środków wspólny kredyt stron, dokonała wykupu działki i przekształcenia jej z użytkownika wieczystego we własność, opłacała podatki i rachunki, zajmowała się domem i wychowywaniem dzieci stron, zaś uczestnik postępowania nadużywał alkoholu, nie interesował się nieruchomością ani budową domu, był zadłużony, nie interesował się rodziną, nie brał udziału w wychowywaniu dzieci ani prowadzeniu domu, wreszcie wyjechał do Niemiec zostawiając całą budowę oraz obowiązki rodzinne i domowe na głowie wnioskodawczyni.

Podnosząc ten zarzut skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie nierównych udziałów w stosunku(...)wnioskodawczynie do (...)uczestnika i w związku z tym zasądzenie od J. K. (2)na rzecz J. K. (1)z tytułu rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika kwoty 139.616 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w miejsce zasądzonej kwoty 87.260 zł.

J. K. (2)zarzucił orzeczeniu Sądu pierwszej instancji sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego polegającą na mylnym ustaleniu stopnia w jakim uczestnik przyczynił się do powstania majątku wspólnego, który powinien zostać ustalony na (...) oraz polegającą na wadliwej ocenie dowodów – z naruszeniem art.233§1 kpc – sprzeczność istotnych ustaleń ze zgromadzonym materiałem dowodowym i nie uwzględnienie zeznań świadków M. M. (2)oraz M. M. (3)na okoliczność tego, że wnioskodawczynie faktycznie nie otrzymała darowizny w kwocie 100.000 zł, co doprowadziło do ustalenia przez Sąd, iż wnioskodawczynie poczyniła nakład z majątku osobistego na majątek wspólny stron.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o ustalenie nierównych udziałów stron w majątku wspólnym w ten sposób, że udział wnioskodawczynie wynosi (...), zaś udział uczestnika postępowania 4/5 oraz zasądzenia od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwoty 34.904 zł tytułem rozliczenia nakładów poczynionych z majątku wspólnego stron na majątek osobisty uczestnika postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wniesiona przez uczestnika skutkowałą częściową zmianą zaskarżonego orzeczenia, aczkolwiek stanowiące jej podstawę zarzuty nie zasługiwały na podzielenie.

Korekta rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV postanowienia Sądu Rejonowego nastąpiła w uwzględnieniu tej okoliczności – przyznanej w uzasadnieniu postanowienia – że wskutek oczywistej omyłki zasądzono na rzecz wnioskodawczynie od uczestnika kwotę 11.226,67 zł zamiast kwoty 5.613,34 zł, przy czym możliwość ta wystąpiła w związku z zakresem zaskarżenia orzeczenia wskazanym w apelacji uczestnika. Skoro skarżący zaskarżeniem objął całość postanowienia Sądu pierwszej instancji i domagał się obniżenia zasądzonych od niego kwot na rzecz wnioskodawczynie, apelacja mogła wywołać skutek w postaci częściowego zmniejszenia kwoty zasądzonej w punkcie IV niezależnie od tego, iż wskazana omyłka Sądu Rejonowego nie została ujęta w zarzutach apelacyjnych. W obowiązującym obecnie modelu apelacji nie budzi bowiem wątpliwości, iż sąd drugiej instancji jako sąd merytorycznie rozpoznający sprawę powinien naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu odwoławczym naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia; sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a nie w granicach (zarzuty i wnioski) apelacji (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 października 2002r. III CZP 62/02, OSNC 2004/1/7, wyrok Sądu Najwyższego z 23 lutego 2006r. II CSK 132/05, Lex nr 189904).

Przed ostatecznym omówieniem dokonanej przez Sąd Okręgowy zmiany stwierdzić należy, iż odnosiła się ona do ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy i odzwierciedlający wyniki postępowania dowodowego. Nie mógł doprowadzić do ich podważenia ogólnikowy zarzut skarżącego naruszenia przepisu art.233§1 kpc w zakresie oceny dowodów przemawiających za uznaniem, iż wnioskodawczynie otrzymała od matki i brata kwoty 100.000 (starych) zł, które przeznaczyła na spłatę wspólnego kredytu. Wskazać należy, iż Sąd Rejonowy dowody w tym zakresie omówił w sposób wszechstronny i logiczny, przedstawiając spójną ich ocenę, a zarzut apelacyjny sprowadza się do niepopartej żadnymi argumentami polemiki z tym stanowiskiem. Przypomnieć należy, że sama subiektywna ocena i odczucia strony skarżącej w odniesieniu do rozstrzygnięcia dokonanego przez sąd pierwszej instancji nie predestynują jej do negacji zapadłego w sprawie orzeczenia poprzez wskazywanie uchybień natury proceduralnej, w tym niewłaściwej oceny lub pominięcia określonych dowodów, której miałby dopuścić się sąd pierwszej instancji. Tym samym skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd zasady swobodnej oceny dowodów wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów; nie jest

natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu

(wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2006 r., I ACa 1303/05, LEX nr 214251). Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05). Temu wymogowi skarżący nie sprostał. Nie znajdował również usprawiedliwienia zarzut wyartykułowany w punkcie I apelacji odnoszący się do udziałów zainteresowanych w majątku wspólnym. Merytoryczna ocena tego zarzutu nie jest przy tym dopuszczalna z tej przyczyny, iż wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym w oparciu o przepis art.43§2 należy zgłosić w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, a skarżący wniosku takiego przed Sądem Rejonowym nie złożył. W postanowieniu SN z dnia 6 kwietnia 1998 r., I CKN 1113/97, Prok. i Pr., dodatek 1999, nr 5, poz. 35 wskazano, że: „W postępowaniu apelacyjnym nie można żądać ustalenia nierównych udziałów w sprawie o podział majątku wspólnego, jeżeli przed sądem pierwszej instancji takie żądanie nie było zgłoszone”. Także w postanowieniu SN z dnia 27 maja 1998 r., I CKN 730/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 221, wskazano, że: „W sprawie o podział majątku wspólnego niedopuszczalne jest zgłoszenie żądania ustalenia nierównych udziałów w tym majątku dopiero w postępowaniu apelacyjnym:”.

Podzielając zatem prawidłowe Sądu Rejonowego co do wartości nominalnej nakładów wnioskodawczyni z majątku odrębnego na spłatę wspólnego kredytu (czyli na majątek wspólny poprzez zmniejszenie jego pasywów) oraz niekwestionowaną przez uczestnika, a logiczną i odpowiednią metodę przyjętą dla zwaloryzowania tej kwoty, należało zasądzić od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni 1/2 części zwaloryzowanych nakładów, a zatem kwotę 5.613,34 zł, o czym orzeczono jak w punkcie 1 sentencji na podstawie art.386§1 kpc w zw. z art.13§2 kpc, oddalając dalej idącą apelację uczestnika jako bezzasadną na podstawie art. 385 kpc w zw. z art.13§2 kpc,

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji nie popełnił błędu analizując zebrany w sprawie materiał dowodowy pod kątem wniosku J. K. (1) o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym i doszedł do słusznego wniosku braku przesłanek określonych w art.43§2 krio. Przepis 43§1 kro wyraża zasadę równych udziałów w szerokim ujęciu, ponieważ dotyczy ona nie tylko sytuacji w chwili zniesienia wspólności, ale ponadto wskazuje, że małżonkowie w czasie trwania wspólności tworzą majątek wspólny, do którego mają równe uprawnienia, mające w czasie trwania wspólności nierozdzielny (niesamodzielny) charakter. Przepis art. 43§1 kro stanowi także podstawę do przyjęcia domniemania równego przyczynienia się obojga małżonków do powstania majątku wspólnego. W związku z tym na małżonku wnoszącym o ustalenie nierównych udziałów spoczywa ciężar dowodu, że stopień jego przyczynienia się był większy. Dowód dotyczący różnego stopnia przyczynienia się dotyczy przede wszystkim skutku postępowania małżonków i nie może ograniczać się do wykazania tylko zbyt niskiej staranności o powiększanie majątku. Zgadając się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 30 listopada 1972 r. (III CRN 235/72, OSNCP 1973, nr 10, poz. 174) co do tego, że: „Jeżeli małżonek w sposób rażący lub uporczywie, pomimo posiadanych sił oraz możliwości zarobkowych, nie przyczynia się odpowiednio do tych możliwości do powstania majątku wspólnego, drugi małżonek może żądać, aby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z małżonków przyczynił się do powstania tego majątku" należy jednak zauważyć, że okoliczność nieprzyczyniania się do powiększania majątku wspólnego nie jest nigdy sama w sobie wystarczająca, ponieważ konieczne jest ponadto wystąpienie skutku w postaci braku równego przyczynienia się do powstania majątku wspólnego. Rażące lub uporczywie nieprzyczynianie się stanowi w istocie „ważny powód”, czyli pierwszą przesłankę ustalenia nierównych udziałów. Podobnie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1973 r. (III CRN 227/73, OSNCP 1974, nr 11, poz. 189) wskazano, że art. 43 § 2 k.r.o. nie dotyczy każdej faktycznej nierówności przyczynienia się do powstania majątku wspólnego, lecz tylko „wypadków, gdy małżonek, przeciwko któremu skierowane jest żądanie ustalenia nierównego udziału, w sposób rażący lub uporczywy nie przyczynia się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych”. W tym orzeczeniu większy nacisk położono na pierwszą z omawianych wyżej przesłanek ustalenia różnych udziałów: czyli na ważny powód w postaci „rażącego

lub uporczywego nieprzyczyniania się"; a drugą z wymaganych przesłanek stanowi skutek w postaci faktycznej niższej ostatecznej wartości majątku wspólnego. W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni nie wykazała istnienia przesłanek do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym z przedstawionego powyżej punktu widzenia. Zawarte w uzasadnieniu apelacji twierdzenie, iż „J. K. (2) od samego początku nie interesował się rodziną, nie zajmował się domem ani dziećmi, nie dbał również o przedmiotową nieruchomości(...)” pozostaje w sprzeczności nie tylko z całością zebranego materiału dowodowego, ale również ze stanowiskiem samej wnioskodawczyni prezentowanym w toku postępowania przed Sądem Rejonowym. Podobnie nie jest prawdziwe twierdzenie skarżącej, iż to ona spłaciła kredyt stron, skoro uczestnik przedstawił dowody wpłat rat kredytowych do roku 1989r. Przy zważeniu, iż budowa domu finansowana była w zasadniczej części z kredytu spłaconego ostatecznie w roku 1989r., przy czym skarżąca przyznała, iż do roku 1989 otrzymywała od męża środki na utrzymanie rodziny, nie można dopatrzeć się przesłanki nierównych udziałów w postaci zróżnicowanego wkładu ekonomicznego każdego z zainteresowanych w wybudowanie domu. Skarżącą nie podważyła również ustalonych w oparciu o zeznania świadków okoliczności dotyczących osobistego zaangażowania uczestnika w budowę oraz wkładu jego pracy fizycznej. Przy braku spełnienia przesłanki nierównego (w znaczeniu materialnym) przyczynienia się byłych małżonków do powstania majątku wspólnego, nie wchodzi w zasadzie w grę rozważenie istnienia „ważnych powodów”, o których mowa w art.43§2 krio. Nie mniej jednak należy podzielić stanowisko Sądu pierwszej instancji co do tego, iż również w tym zakresie wnioskodawczyni nie podolała wynikającemu z art.6 kc obowiązku dowodowemu. Te powody dotyczą oceny, kwalifikacji zachowania drugiego małżonka oraz spowodowanych przez niego takich stanów rzeczy, które stanowią przyczynę niższej wartości majątku wspólnego niż ta, która wystąpiłaby, gdyby postępował właściwie. Chodzi tutaj przede wszystkim o nieprawidłowe, rażące lub uporczywe nieprzyczynianie się do zwiększania majątku wspólnego, pomimo posiadanych możliwości zdrowotnych i zarobkowych. W myśl ustalonego orzecznictwa SN, za ważne uznane mogą być takie tylko powody, których doniosłość wynika z zasad współżycia społecznego (postanowienie SN z dnia 28 kwietnia 1972 r., III CRN 626/71, LEX nr 7084). Wskazał także trafnie SN, że: „Przy ocenie istnienia «ważnych powodów» w rozumieniu art. 43 k.r.o. należy mieć na uwadze całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej w zakresie wykonywania ciążących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli” (postanowienie SN z dnia 5 października 1974 r., III CRN 190/74, LEX nr 7598). Ocena ważnych powodów musi być zatem kompleksowa, ponieważ częściowe tylko negatywne postępowanie może być skutecznie skompensowane inną, pozytywną formą aktywności, kształtującą majątek wspólny. Na gruncie niniejszego postępowania wnioskodawczyni w omawianej kwestii nie przejawiała inicjatywy dowodowej. Nie chodzi przy tym tyle o zaniechanie wyartykułowania „ważnych powodów”, ile o wykazanie zasadności stawianych uczestnikowi zarzutów niewłaściwego postępowania mającego uzasadnić odstąpienie od reguły równych udziałów w majątku wspólnym. Przedstawione w apelacji wywody skarżącej stanowią li tylko polemikę z prawidłową oceną dowodów zaprezentowaną w uzasadnieniu orzeczenia Sądu pierwszej instancji i w tym zakresie w odniesieniu do zarzutu naruszenia art.233§1 kpc aktualne jest stanowisko wcześniej zajęte w odniesieniu do zarzutu z punktu I apelacji uczestnika.

Z tych przyczyn apelacja wnioskodawczyni podlegała oddaleniu na mocy art.385 kpc w zw. z art.13§2 kpc.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawczyni i uczestnikowi orzeczono na podstawie §19 ust.1 i 2 w zw. z §7 ust 1 pkt 10, §6 pkt 5 i §2 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)